

Sygn. akt III A Ua 1912/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk

Sędziowie: SSA Maria Pietkun (spr.)

SSA Irena Różańska-Dorosz

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku G. M. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji G. M. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Opolu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 września 2016 r. sygn. akt V U 2976/15

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Opolu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 6.09.2016 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego ZUS O/O. z 30 października 2015 r. i przyznał wnioskodawczyni G. M. (1) prawo do przeliczenia emerytury od 1 kwietnia 2015 r. przy uwzględnieniu podstawy w kwocie 3.404,27 zł, umorzył postępowanie w przedmiocie przyznania i wyliczenia emerytury obliczonej na podstawie art. 26 w związku z art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poczynając od 1 sierpnia 2015 r., oddalił odwołania w pozostałej części, odstąpił od obciążenia wnioskodawczyni kosztami zastępstwa procesowego na rzecz strony pozwanej oraz oddalił wniosek o przyznanie zwrotu kosztów dojazdu celem zapoznania się z aktami sprawy.

Sąd Okręgowy ustalili, że wnioskodawczyni G. M. (1), ur. (...), nabyła prawo do emerytury poczynając od 1 marca 2009 r. na podstawie decyzji ZUS Oddział w O. z 27 marca 2009 r.

Świadczenie zostało obliczone w sposób przewidziany treścią art. 53 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a wnioskodawczyni nadal podlegała ubezpieczeniu, które to okresy były doliczane do świadczenia. W decyzji z 3 marca 2015 r. świadczenie obliczone zostało z zastosowaniem kwoty. Decyzją z 11 maja 2015 r. organ rentowy przeliczył emeryturę wnioskodawczyni ustalając na nowo wwpw świadczenia (przy uwzględnieniu wynagrodzenia za 2014 r.) na 102,90%. Przeliczając ten wskaźnik przez kwotę bazową wynoszącą

3.191,93 zł błędnie obliczył podstawę wymiaru na kwotę 3.404,27 zł zamiast na 3.284,50 zł. Świadczenie G. M. (1) obliczone zostało na 1.875,76 zł, a ze zwiększeniem rolnym - 1.974,81 zł. Decyzją z 30 października 2015 r. organ rentowy skorygował błąd rachunkowy popełniony w decyzji z 11 maja 2015 r. i na nowo przeliczył emeryturę wnioskodawczyni przy uwzględnieniu podstawy wymiaru 3.284,50 zł. Wysokość świadczenia ustalona została na 1.850,47 zł (ze zwiększeniem rolnym- 1.949,52 zł).

Decyzją z 29 czerwca 2015 r. organ rentowy odmówił uwzględnienia okresów urlopów wychowawczych wnioskodawczyni jako okresów składkowych, z uwagi na fakt, iż wnioskodawczyni urodzona jest przed 1.01.1949 r. i pobiera emeryturę obliczoną na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej, wskazane przez nią przepisy nie przewidują możliwości ustalenia dla niej kapitału początkowego.

W dniu 3 maja 2015 r. G. M. (1) zwróciła się do Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS drogą e-mailową o informację czy przysługuje jej przeliczenie emerytury według nowych zasad. Podała przy tym, że w marcu 2009 r. w wieku 60 lat przeszła na emeryturę i kontynuuje zatrudnienie. Udzielono wnioskodawczyni odpowiedzi, że jeśli jej świadczenie ustalone jest według zasad w całości lub w części zreformowanych (z uwzględnieniem kapitału początkowego), to istnieje możliwość złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości świadczenia. Jeśli natomiast ma ustalone świadczenie według zasad dotychczasowych to nowelizacja ustawy jej nie dotyczy.

W dniu 20 sierpnia 2015 r. G. M. (1) złożyła w ZUS Oddział w O. wniosek datowany na 11 czerwca 2015 r. o ustalenie wysokości emerytury według nowych zasad i wydanie decyzji o wypłacie przeliczonego świadczenia jeśli będzie ono wyższe od wypłacanego dotychczas.

Decyzją z 9 listopada 2015 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1 sierpnia 2015 r. obliczoną stosownie do art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy czym dokonał odliczenia od jej wysokości sumy kwot pobranych emerytur. Wyliczona kwota emerytury ustalona została na 1.784,82 zł + zwiększenie rolne 99,05 zł, tj. łącznie na 1.883,77 zł.

W związku z odwołaniem wnioskodawczyni od wym. decyzji organu rentowego w toku procesu, tj. 18 lutego 2016 r. organ rentowy wydał decyzję w której przyznając wnioskodawczyni emeryturę liczoną zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej odstąpił od odliczenia z kwoty emerytury wysokości sumy kwot pobranych emerytur i ustalił wysokość emerytury na 2.496,41 zł (w tym zwiększenie rolne).

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy przyjął, że przepis art. 114 ust. 1 ustawy emerytalnej daje podstawę do przeliczenia wysokości świadczenia, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedstawione nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość. Powołany przepis pozwala więc na zmianę prawomocnej decyzji jedynie w sytuacji, gdy ujawnią się nowe dowody lub okoliczności uzyskane już po wydaniu decyzji. Przepis ten nie daje natomiast organowi rentowemu uprawnienia do ponownego badania tych samych dowodów na podstawie których wydał uprzednio decyzję. Uprawnienia takie przewidywał dla organu rentowego art. 114 ust. 1a ustawy emerytalnej, który jednak z dniem 8 marca 2012 r. stracił moc prawną na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 28 lutego 2012 r., sygn. akt K5/11 (Dz.U. poz. 251). Dodać przy tym należy, że przepis ten został uznany za sprzeczny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z uwagi na niezgodność z zasadą zaufania obywateli do państwa (art. 2 i 67 ust. 1 Konstytucji). Zdaniem Sądu Okręgowego, skutkiem prawomocności decyzji wydanej przez ZUS w dniu 11 maja 2015 r. jest niedopuszczalność ponownego ustalania wysokości świadczenia wnioskodawczyni z urzędu z uwagi na popełniony błąd rachunkowy. Z tych przyczyn Sąd uznał, że odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z 30 października 2015 r. zasługuje na uwzględnienie.

Przyznanie wnioskodawczyni emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy kapitałowej z odliczeniem kwot emerytur pobranych w decyzji wydanej w dniu 18 lutego 2016 r. poczynając od 1 sierpnia 2015 r. skutkuje umorzeniem postępowania w tym zakresie stosownie do art. 477¹³ kpc.

W kwestii zaś daty przyznania G. M. (1) emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej Sąd wziął pod uwagę treść art. 116 ust. 1 i 129 ust. 1 ustawy emerytalnej. W myśl pierwszego ze wskazanych przepisów postępowanie w sprawach świadczeń wszczynają się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że ustawa stanowi inaczej. W myśl zaś art. 129 ust. 1 ustawy świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu.

Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości wydania decyzji z urzędu w przedmiocie sposobu obliczenia emerytury.

Wniosek zaś o przyznanie emerytury według tzw. nowych zasad został przez wnioskodawczynię złożony nie w maju 2015 r., lecz dopiero w sierpniu tego roku. Zasadnie zatem organ rentowy jako początkową datę przyznania tak obliczonego świadczenia przyjął 1 sierpnia 2015 r. Przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie zawierają przepisu, który pozwoliłby na przyznanie osobie zainteresowanej świadczenia w przypadku błędnego pouczenia przyznania przez organ rentowy, jeśli osoba ta nie złożyła wniosku o jego przyznanie. Tylko odmowa obliczenia świadczenia na podstawie złożonego wniosku lub błędne jego obliczenie daje podstawę do zweryfikowania wydanej na podstawie tegoż wniosku decyzji.

W ocenie Sądu, nie sposób też uznać, że G. M. (1) wniosła o obliczenie emerytury według nowych zasad we wniosku z 11 czerwca 2015 r. Wniosek ten miał na celu obliczenie emerytury dotychczasowej przy uwzględnieniu okresów urlopów wychowawczych jako okresów składkowych. Tak sprecyzowany wniosek nie mógł zostać uwzględniony z przyczyn wskazanych w prawomocnej decyzji ZUS z 29 czerwca 2015 r.

Z tych przyczyn Sąd oddalił odwołanie wnioskodawczyni w części dotyczącej przyznania emerytury obliczonej według art. 26 ustawy emerytalnej od 1 maja 2015 r.

Sąd uznał też za niezasadne żądanie G. M. (1) przyznania zwrotu kosztów dojazdu do Sądu w celu zapoznania się z aktami.

Zgodnie z treścią art. 98 §1 kpc strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, do których- w myśl §2 tego przepisu- należą m.in. koszty przejazdów strony do Sądu.

Sąd nie znalazł też podstaw do uwzględnienia żądania organu rentowego do przyznania kosztów zastępstwa procesowego. W świetle art. 98 kpc koszty procesu- w tym koszty zastępstwa procesowego- należą stronie wygrywającej proces.

Apelację od powyższego wyroku złożyła wnioskodawczyni, zarzucając, iż zasięgając informacji w COT, pytanie dotyczyło jej konkretnego przypadku, organ rentowy nie udzielił właściwej odpowiedzi, opisuje przebieg dotychczasowego postępowania. Skarżąca wskazuje, iż powinna być pouczona o możliwości złożenia wniosku o przeliczenie emerytury według nowych zasad, w tych okolicznościach została wprowadzona w błąd. Wskazuje, że zaskarżony wyrok jest sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa i zasadami współżycia społecznego i pogłębia brak zaufania obywatela do państwa.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. I poprzez przyznanie prawa do wypłaty emerytury wyliczonej według nowych zasad począwszy od kwietnia 2015 r., zwrotu kosztów procesu w postępowaniu prze Sądem pierwszej instancji, w tym kosztów dojazdu celem zapoznania się z aktami oraz zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zaważył:

Apelacja wnioskodawczyni nie podlega uwzględnieniu.

Z uwagi na zakres zaskarżenia spór dotyczy podjęcia wypłaty emerytury wyliczonej według nowych zasad na podstawie art. 26 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U.j.t. 2016/887) począwszy od 1.04.2015 r.

Przepisy powołanej ustawy w sposób jednoznaczny określają terminy podjęcia wypłaty świadczenia zarówno pierwszorazowego, jak i po przeliczeniu. Generalną zasadą wynikającą z art. 116 ust. 1 w/w ustawy jest wnioskowy charakter świadczeń i to w przedmiocie nabycia prawa, jak i dalszych przeliczeń świadczenia. Wyjątkami są sytuacje przewidziane w przepisach, kiedy organ rentowy wydaje decyzję z urzędu. Konsekwencją wnioskowego charakteru świadczeń jest uregulowanie w przepisie art. 129 ust. 1 ustawy maksymalnego wstecznego terminu podjęcia wypłaty. Dotyczy to pierwszego dnia miesiąca złożenia wniosku, o ile w tej dacie spełnione są wszystkie warunki do powstania prawa o podjęcia jego wypłaty. W zakresie podjęcia wypłaty świadczeń po przeliczeniu zasadę tę powtarza przepis art. 133 ust. 1 ustawy.

Trafnie wskazał w okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy, iż brak jest podstaw prawnych, które modyfikowałyby powyższą zasadę, czy uzależniały termin wypłaty od dnia kiedy strona zasięgała informacji w organie rentowym, nie składając sformalizowanego wniosku. Przepis art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach... konstruując instytucję błędu organu rentowego i możliwości wyrównania wstecz świadczenia wiąże to również z datą złożenia wniosku.

Wnioskodawczyni powołuje się na informację z Centrum Obsługi Telefonicznej ZUS, zdaje się jednak nie zauważać, że obsługujący pracownik prosił o podanie daty urodzenia. Wnioskodawczyni podała tylko datę nabycia prawa do emerytury w 2009 r. w wieku po ukończeniu 60 lat. Ta okoliczność mogła wskazywać, że wnioskodawczyni jest osobą urodzoną po 1.01.1949 r., a nie przed 31.12.1948 r. Już brak tego elementu w odpowiedzi na pytanie zadecydował o braku powiązania art. 27 ustawy z art. 55 w związku z możliwością przeliczenia świadczenia według nowych zasad.

Zwracanie się o informację do organu rentowego, nie jest tożsame z rozpoznaniem złożonego konkretnego wniosku, kiedy analizie poddawane są wszystkie dowody znajdujące się w aktach. W przypadku natomiast zapytań przeważa większy stopień uogólnienia, a odpowiedź uzależniona jest od sposobu zapytania. Skoro wnioskodawczyni powołuje się w toku procesu i w apelacji na liczne zapytania do organu rentowego, w tym telefoniczne, działaniem na własne ryzyko było niezłożenie konkretnego wniosku, który byłby rozpoznany. Sporny wniosek z sierpnia 2015 r., sporządzony został ponad dwa miesiące wcześniej, z powodów wiadomych stronie, został dopiero z takim opóźnieniem złożony w organie rentowym.

Skupienie się strony na zapytaniach do organu rentowego, nie zastępuje, w ocenie Sądu Apelacyjnego, skutecznie złożonego wniosku, a na podstawie informacji z COT ZUS z maja 2015 r. wynika, że nieprecyzyjne wskazanie danych decyduje o treści odpowiedzi. W tej sytuacji nie ma podstaw do uznania, że organ rentowy wprowadził wnioskodawczynię w błąd i podjęcia wypłaty od daty wcześniejszej niż wynikająca z regulacji art. 129 ustawy o emeryturach... Wnioskodawczyni miała możliwość złożenia wniosku już w czerwcu, skoro w takiej dacie został sporządzony, nawet w tym zakresie nie dokonała tej czynności.

Nadmienić należy, że stanowisko skarżącej, jakoby wypłata została podjęta od kwietnia 2015 r., w razie złożenia wniosku w maju, pozostaje, niezależnie od powyższego, w rażącej sprzeczności z powołanym przepisem art. 129 ust. 1 ustawy .

Wbrew zarzutom apelacji, przepisy prawa ubezpieczeń społecznych są interpretowane ściśle i nie ma w nich żadnej klauzuli pozwalającej na stosowanie zasad współżycia społecznego, przy rozstrzyganiu spraw.

Uszło uwagi wnioskodawczyni, że przedmiotem niniejszego procesu jest wyłącznie odwołanie od opisanych decyzji organu rentowego, a zwrot kosztów dojazdu nie jest samodzielnym przedmiotem rozstrzygnięcia, stanowi on tylko element składowy kosztów procesu. W pełni zasadnie wskazał Sąd Okręgowy, że koszty procesu, zgodnie z art. 98 kpc, przysługują stronie wygrywającej proces. W razie przegrania sporu strona przegrywająca ponosi własne koszty związane ze sporem.

Podniesione w apelacji zarzuty nie podważają skutecznie trafnej oceny Sądu pierwszej instancji i nie odnoszą się do jednoznacznych w treści przepisów regulujących zasadę wypłaty świadczeń emerytalnych.

Mając powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny oddalił apelację wnioskodawczyni, na podstawie art. 385 kpc.

SSA Maria Pietkun SSA Monika Kiwiorska-Pająk SSA Irena Różańska-Dorosz